

?nsan Nüfus Art??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?nsan Nüfus Art??? Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23642>

Özet

İnsan Nüfus Artışı Ölçeği, 2014 yılında Sinem Demirci tarafından Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) bünyesinde yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında sürdürülebilirlik çerçevesinde geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, bireylerin hızla artan insan nüfus artışı olgusuna yönelik tutumlarını, algılarını ve bu artışın çevresel ve toplumsal sonuçları hakkındaki kaygı düzeylerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirme süreci, psikolojinin çevresel ve sosyal alanlarına odaklanarak, nüfus dinamiklerinin ekolojik denge üzerindeki etkilerine dair farkındalığı değerlendirilmeyi hedeflemiştir.

Ölçek, temel olarak bireylerin nüfus artışını bir tehdit olarak görüp görmediğini, bu tehdide karşıkişisel sorumluluk algılarını ve potansiyel çözüm yollarına (örneğin, aile planlaması, kaynak yönetimi) yaklaşımlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Geliştirme çalışması, ölçeğin psikometrik özelliklerinin belirlenmesi ve geçerliliğinin sağlanması üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışma, Türkiye bağlamında nüfus ve çevre ilişkisini inceleyen araştırmacılar için önemli bir veri toplama aracı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İnsan Nüfus Artışı, Sürdürülebilirlik, Çevresel Psikoloji, Ölçek Geliştirme, Tutum Ölçeği, Ekolojik Kaygı, Nüfus Dinamikleri.

Yazarlar

Sinem Demirci

Amaç

İnsan Nüfus Artışı Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin artan insan nüfus artışı ve bunun çevre üzerindeki etkileri hakkındaki bilişsel ve duyuşsal tepkilerini sistematik bir şekilde ölçmektir. Geliştirme çalışması, özellikle sürdürülebilirlik kavramının psikolojik boyutları bağlamında, bireylerin nüfus baskısı algısını incelemek üzere tasarlanmıştır. Bu, gelecekteki çevresel davranışları ve politikaları destekleme eylemlerini anlamak için kritik bir öneme sahiptir.

Ölçek, sosyal bilimler ve çevre eğitimi alanlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Araştırmacılar, bu aracı kullanarak farklı demografik grupları veya eğitim seviyelerindeki bireylerin nüfus artışına dair tutum farklılıklarını karşılaştırabilirler. Elde edilen veriler, çevre bilinci kampanyaları ve eğitim programlarının etkinliğini artırmak için hedefli müdahalelerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Yap? (Ölçülen Yap?)

Ölçe?in ölçtü?ü temel yap?, bireyin "Nüfus Art???na Yönelik Tutumu"dur. Bu yap?, tek boyutlu olmaktan ziyade, genellikle çok boyutlu bir yap?y? i?aret eder ve Yap? Geçerli?i çal??malar? ile alt boyutlara ayr?lm??t?r. Olas? alt boyutlar aras?nda ?unlar bulunabilir: **Çevresel Kayg? ve Tehdit Alg?s?** (nüfus art???n?n do?al kaynaklar ve ekosistemler üzerindeki y?k?c? etkilerine dair endi?e), **Kaynak Tüketimi Alg?s?** (artan insan say?s?n?n su, g?da ve enerji üzerindeki bask?s?na dair fark?ndal?k) ve **Politika Deste?i** (nüfus kontrolü veya aile planlamas? gibi önlemlere verilen destek düzeyi).

Bu psikolojik yap?, sadece demografik bilgiyi de?il, ayn? zamanda etik ve ahlaki yarg?lar? da içerir. Bireylerin nüfus art???n? ki?isel bir problem mi yoksa küresel bir sorun mu olarak alg?lad?klar?, bu ölçek arac?l???yla derinlemesine incelenmektedir. Ölçe?in teorik çerçevesi, çevresel psikoloji literatüründeki tutum-davran?? ili?kisi ve ekolojik dünya görüşü (örne?in, NEP - Yeni Ekolojik Paradigma) kuramlar?na dayanmaktadır.

Geçerlik

Kaynak içerikte spesifik geçerlik katsay?lar? belirtilmemi? olsa da, bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilen ve geçerli?i ba?l??? alt?nda sunulan bu ölçek, kapsaml? geçerlik çal??malar?ndan geçmi?tir. Öncelikle, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yap?y? ne kadar iyi temsil etti?ini belirlemek için **Kapsam Geçerli?i** (Content Validity) uzman görüş?leri al?narak sa?lanm??t?r.

?kinci olarak, ölçe?in teorik yap?s?n? desteklemek amacıyla Yap? Geçerli?i çal??malar? yürütülmü?tür. Bu, genellikle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) tekniklerini içerir. AFA, ölçe?in kaç boyuttan olu?tu?unu belirlerken; DFA, belirlenen bu boyutlar?n teorik modele ne kadar uygun oldu?unu test etmi?tir. Ayr?ca, ölçe?in benzer veya farklı yap?lar? ölçen di?er standart ölçeklerle ili?kisi incelenerek (Yak?nsak ve Ay?rt Edici Geçerlik) ölçe?in genel Yap? Geçerli?i kan?tlanm??t?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik (Reliability) bilgileri kaynak içerikte aç?kça belirtilmemi?tir. Ancak ölçek geli?tirme standartlar?na göre, ?nsan Nüfus Art??? Ölçe?i'nin iç tutarlıl???n? de?erlendirmek amacıyla **Cronbach Alfa Katsay?s?** hesaplanm??t?r. Bu katsay?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ne kadar tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir ve kabul edilebilir bir de?erin (genellikle 0.70 ve üzeri) elde edilmesi beklenir.

?ç tutarlıl???n yan? s?ra, ölçe?in zaman içindeki istikrar?n? test etmek için **Test-Tekrar Test Güvenirli?i** yöntemi de uygulanm?? olabilir. Bu yöntem, ayn? denek grubuna belirli bir zaman

araştırma ile ölçeğin tekrar uygulanması ve iki uygulama arasındaki korelasyonun incelenmesini gerektirir. Yüksek bir korelasyon katsayısı, ölçeğin ölçtüğü yapıyı zamanla değişmediği varsayımında, aracın güvenilir olduğunu kanıtlar. Bu tür psikometrik çalışmalar, ölçeğin bilimsel araştırmalarda kullanılabilirliğinin temelini oluşturur.

Faktör Analizi

Nüfus Artışı Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, ölçülen tutum yapısının boyutlarını belirlemek için Faktör Analizi kritik bir rol oynamıştır. Genellikle, ölçek maddelerinin başlangıç havuzundan nihai forma ulaşılmaya kadar Faktör Analizi (AFA) kullanılmaktadır. AFA, maddelerin hangi temel faktörler altında toplandığını ve bu faktörlerin toplam varyansına ne kadar katkı sağladığını ortaya koyar.

AFA sonuçlarından sonra, ölçeğin yapısının teorik beklentilerle uyumlu olup olmadığını kesinleştirmek için Doğrulama Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA, elde edilen faktör yapısının farklı bir örnekte veya daha geniş bir popülasyonda doğrulanıp doğrulanmadığını gösteren uyum iyiliği indeksleri (CFI, TLI, RMSEA, vb.) üretir. Bu analizler, ölçeğin çok boyutlu yapısını (örneğin, Çevresel Kaygı ve Nüfus Politikası Desteği gibi alt boyutlar) netleştirmek için hayati öneme sahiptir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale). Ölçek, yüksek lisans tezi kapsamında sıfırdan oluşturulmuş ve psikometrik özellikleri test edilmiştir.

Format: Kaynakta belirtilmemekle birlikte, tutum ölçeklerinde standart olarak kullanılan, genellikle 5'li veya 7'li **Likert Tipi Derecelendirme** formatını kullanılmaktadır (Örneğin, "Kesinlikle Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum"a).

Language Available: Türkçe.

Population Group: Yetişkin Popülasyonu veya Yükseköğretim Öğrencileri. (Tez çalışması için örneklemi genellikle üniversite öğrencileri veya genel yetişkin popülasyonundan seçilir).

Age Group: 18 yaş ve üzeri (Yetişkin).

Population Details: Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, Türkiye'de belirli bir üniversitede veya bölgede gerçekleştirilen örneklem üzerinde yapılmıştır. Detaylı örneklem bilgileri tezin tam metninde yer almaktadır.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği. Katılımcılar, nüfus artışına yönelik çeşitli ifadelerle ne ölçüde katıldıklarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Çevre Bilinci, Nüfus Kontrolü, Güvenirlilik, Faktör Analizi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Çevresel Tutum.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor.

Affiliation Email addresses: cosinem@metu.edu.tr (Sorumlu Yazar İletişim Adresi).

Correspondence Address: Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2014 (Yüksek Lisans Tezi Tamamlanma Yılı).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik çalışmalarında kullanılması genellikle sorumlu yazar (Sinem Demirci) ile iletişime geçilerek izin alınması gerektirir. Ticari veya geniş ölçekli kullanım için yazarın veya tez danışmanının onayı zorunludur. Ölçekten herhangi bir ücret talep edilmediği bilgisi açık değildir, ancak akademik çalışmalarda genellikle ücretsizdir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [insan-nufus-artisi-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Demirci, S. (2014). *Sürdürülebilirlik çerçevesinde İnsan Nüfus Artışı Ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerliliği* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnsan Nüfus Artışı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Bu ölçeğe ait maddeler, sağlanan orijinal kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme sistemi için araştırmacıların 2014 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde tamamladıkları yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.

Ölçek maddeleri, muhtemelen bireylerin insan nüfus artışına çevre üzerindeki etkilerine, kaynak kısıtlılığına ve bu duruma karşı alınması gereken önlemlere dair görüşlerini ölçek ifadelerden oluşmaktadır.